

BÌNH-DÂN và LAO-ĐỘNG

Ở xã hội hiện giờ, người ta tranh nhau hò hét cho bình dân, cho lao động, mà phần nhiều hò hét hò hét ấy, hoặc vì khát danh già hóa, vì muốn chiếm theo trào lưu, theo sự đổi mới của nhân loại, của một xã hội văn minh mới kiến thiết mà lấy lòng du luận.

Ở Âu Mỹ, ai viết một cuốn sách có tâm lý bình dân, có mục đích bình dân, bình vực quyền lợi bình dân, là được công chúng nhiệt liệt hoan nghênh. Trong trường chính trị, nếu người ta bình vực lao động, a thử a lao động, tất sẽ được xã hội sùng bài.

Đây là nói ở Âu Mỹ. Ở xã hội ta, một xã hội với mài hàng nghìn năm trong cái chính Tông như mài dâu ra ánh sáng, bọn lợi dụng hai danh từ bình dân và lao động cảng bắc chúc, viết sách viết báo, nói chuyện, diễn thuyết, dàn dǎm nó ra mà dành vào chỗ yên quẩn chán chường, tưởng chí thè cũng đã được xã hội tôn sùng. Ở xã hội ta hiện giờ phải lao động nói như ông Nội-Thắng & Tiếng-dân số 988, đã chỉ trích ra một cách thiêt thực.

Cái hạng « lao động nói », « bình dân của miệng » ấy, họ muốn bịa công chúng một cách lố lăng, nhưng người lao động có óc xét đoán, không cần ai chỉ trích mới biết khinh miệt hạng người ấy.

Phải thế nào mới có thể làm ích cho lao động

Trước hết phải có một tâm hồn đặc biệt bình dân, nghĩa là biết qui mến sự giản dị, thấy cái vô lý nghĩa, cảm sự xà hoa, sự pherc tạp, phải mài mài tý nhù:

« — Lúc nào trên thế giới này còn có một người nghèo đói, ta không có quyền xài phi xà hoa ». Tự nhủ là, thấy thế và biết thế là phải sống theo chí minh để vì thế mà quyết định, không vậy thì cũng chỉ « bình dân của miệng », « lao động nói ».

Mà thực là, người ta không cần chính minh để cảm đến cái áy, lần lội với trái bờ giang nồng mưa, giữa bến kè đất đỏ, mới có thể hiểu nổi khổ của nhà nông; người ta không cần phải chính minh để bước thanh trong hầm, vận mày trong xưởng mới có thể hiểu sự khó nhọc của thợ thuyền. Vì rằng khi người ta phải nằm đến những nổi khổ ấy, sự khó nhọc ấy, trong lúc ấy, hoặc vì sự lè lưỡi với cái áy, hoặc vì sự lè lưỡi với vật chất nó ám ảnh cả tâm trí, người ta không thể nào thấy rõ cả những sự thiêng thiển của đời mình được. Nhưng ra khỏi vòng riasm, hoặc đứng ngoài vòng, một người có tâm hồn bình dân, bao

giờ cũng có thể làm lợi ích cho lao động hơn nhiều. Vậy người có tâm hồn bình dân còn có thể là người « không bị đánh mà cảng » sau với người bị đánh, không bị hót lột mà cũng thấy mình dài réo.

Người lao động không có tâm hồn bình dân có thể trả nên một người thù nghịch của lao động, cho sự thắng lợi của lao động. Một người sinh vào chốn giàu sang mà có mản bình dân lại là một người rất quý hóa (quá), mà một người lao động có mản bình dân lại là một chiến trường cốt yếu.

Trên tàu, thầy nợ gấp một ông cụ nhà quê vỗ yết hầu bằng súng mà hỏi: « Vợ yết hầu bằng anh mà hỏi giờ tàu. Sau khi nheo lóng máy, thầy trả lời cho cụ bằng câu mỉm: « Ông bà đi, nén gót giàn thành thành trên ván ». Trong một cái quán ở thôn quê, lò sưởi, thầy phải vào hỏi mua bát nước, thầy cái bát xúi xi mộc mạc, thầy bia mồi, đặt bát lại bô ra, thầy chịu khát chờ không thể dùng đến một cái bát không phải để cho hạng cao sang như thầy dùng; hoặc vào là cơm, thầy chủ quán đón mình ngồi ăn, thầy chủ quán đón mình ngồi ăn chung bàn với cả một bọn dâu quả di bão bão, thầy vung vẩy bô ra, đánh nhện đòi chép không có thể tự hào mình ngồi ăn chung bàn với bọn người thô lò bẩn thỉu ấy.

Thầy ấy là một trong trăm nghìn con người trưởng giả, mà trên bão, trong lời nói, là thường to tiếng bênh vực lao động, công kích bọn trưởng giả đấy ! Không cần cần cứ iêu xa, ta cứ dò ý đến những cử chỉ nhỏ mọn, rất tầm thường như nho, cũng đã thấy lòng ham muôn, nho kiêu căng, để bèn của họ, sự già dối tro trên của họ họ. Vì rằng chính trong những cử chỉ tầm thường nhỏ mọn ấy, ta mới có thể thấy rõ tâm hồn họ tràn trề, hoàn toàn rõ rệt.

Giáo dục bình dân với cái nắp học làm thầy thông

Ông Nội-Thắng, cũng ở số T. D. 47, có dấn ra hai cái vỉ dù ở Đức, tên là nơi theo. Tôi xin nói thẳng rằng: trình độ tri thức dân ta hiện giờ, không thể nào đem sự cải cách như thế thi hành ở đây được. Hai cái vỉ dù ông dấn là:

1) Học sinh ngã hè và thân quê học làm ruộng, làm nghề;

2) Học sinh tốt nghiệp trước khi ra làm việc phải tập sự lao động trong 6 tháng :

Ai cũng biết rằng cha mẹ học sinh ta hiện giờ, phần đại đa số, trong lứa con đi học cũng như trong lứa nghỉ hè, sự nhồi não trê « học kiểm bảng » là công việc trong công trình giáo dục, đưa

trò phụ tăng, hoặc vì đại đội, lại cho cách học ấy là hàn họng vì đều được cha mẹ, bà con thân thích ai cũng khâm ngục là đứa trẻ chậm chạp, có biến v.v... Ngay từ quá khứ là cha mẹ cho nghỉ độ mươi, mười lăm ngày, rồi bắt cấp sách đến một ông thầy cũ, hoặc một người bà con học giỏi, hoặc đến một trường tư mà cầm mồi vào sách à a như voi. Nhưng trường tư này có trường dạy bót giờ hàng ngày lại, có trường mở qua chém, có trường rất bót vài bài và bỏ trong chương trình đi không dạy, mà cha mẹ học sinh còn không bằng lòng thay ! Hướng bút cả ba tháng nghỉ hè lại nghỉ trót lọt cả ba ! Mùa nghỉ làm gì... Nghỉ hè hàng ngày vẫn quản đến bến, suốt ngày lội dưới bùn lầy với trán bùn mà đầy cây, mà... cây ruộng ! Trong con mắt họ còn gì kỳ diệu ! Các cụ sờ hòn miệng khinh bỉ đầy ông Nội-Thắng ! Vô chăng, còn các cậu học sinh ta, ông tướng các cậu hiện giờ sẽ vui lòng vac cây, đầy bùn, choáng bùn như học sinh Đức n?

Còn dã tay, còn nhả lầu, còn ô-tô, còn vỵ đẹp, còn thè bài ngã, còn ào thùng, còn trăm nghìn thứ nữa dò chép :

Binh nhợt các cậu còn phải dùng savon thơm, phấn để cho da mịn tối mà biến ra dạng căng, vọc bàn thi làm sao được !

Và còn cái nắp khinh miệt những nghề tay nghề khó đánh đòn :

Tôi đã thấy một ông giáo sảng kiến, trong giờ tập thể thao buổi chiều, đang là bắt học sinh sắp hàng giang tay đuổi chun như thường, ông bắt học sinh vào đèn trường một cái cổng, để đến giờ là ; và vào cửa sổ dài, trồng cây, lập vườn hoa vườn rau sau trường. Nhưng ông giáo lừa dân công phái vẫn tri bô cùi cõi làm vườn để lì bắt trẻ, trong giờ thể thao, giang tay ruỗi chun như lệ thường. Cứ vi phụ huynh học sinh than phiền một cách cay chua :

« — Bé học mà bắt người ta cùi cõi, thì thà ở nhà cùi cõi vườn còn có ích hơn ».

« — Tưởng dì học chữ tay hay ho gì chữ học dì tập cùi cõi đất thi công văn minh lâm chí sao ? ».

Tóm lại, bao giờ cái nắp « học làm thầy thông » ấy, bao giờ cái nắp gang trai với bình dân ấy mà bấy giờ, người ta không có thể đem thi hành một việc cải cách gì trong lứa tuổi hai việc mà ông N.T. đã dấn ra làm ví dụ.

Muốn giáo hạt giống tư tưởng bình dân, nâng cao giá trị lao động

Vì cái thành kiến « làm thầy, làm quan », cái nắp « khinh miệt » (Xem tiếp qua trang 3 cột 1)

Foire de Hanoi

N'oublions pas que c'est le 19 Décembre que s'ouvrira la 13ème Foire Commerciale de Hanoi où le meilleur accueil est réservé à tout visiteur.

T. D.

Quanh chuyện thợ đinh công

200 thợ mộc ở Hanoi

Bắt đầu từ trưa hôm 1er Décembre, độ 200 thợ mộc ở rải rác mây nhà dân già ở mây phủ Rouzanne, Maréchal, Pétain, Readong ở Hanoi đều rã nhau đánh công xin chép lương. Sở Công đã phái người tới điều tra.

Thợ ở Hongay, Hatou, Campha-mine, Campha-port, Mondurong, Halam hướng

được nhiều dẫu mồi

Cuộc đình công này, tuy thay đổi làm, nhưng chưa có thè lè mới và tương đồng...

Ngày thứ hai, 30 November quan Thanh-tri chính trị và hành chính Dolisse đã đàm bẩn định các số tháng ra Campha-mine giao cho ông chủ mỏ dịch lại mà dàn ra cho they biết. Ngày thứ ba 1er Décembre tại mây nơi trên này đã có bắn đinh ấy dán khắp. Từ nay they được tăng lương ; dan yêu chúa thu thuế khỏi lòn lòn ; they có lòn không phải bả công ; giò làm việc sẽ giảm.

Bò là kết quả của việc đình công này.

Duỗi một người khách và bắt hỏi mấy người

tình nghi

Tuy vậy, cuộc đình công này, chủ mỏ cũng có đàm với một người khách tên là Phúc-Sơn vì nghĩ là y xué đọc thơ, và bắt mấy người tình nghi để xét hỏi.

Mấy người thợ bị bắt để

tống lao

Mấy người thợ bị bắt ở Hongay, giải về Hải-phòng, thi súng 1er Décembre quan Dụ-thẩm đã hỏi và đã ký giấy lồng lao. Số bị bắt này đến 8 người chứ không phải 5.

Thợ xin tăng lương

được liền

Sáng 30 November, tức 8 giờ, 200 thợ làm ở mỏ than Stu-kho (Hải-phòng) họp nhau xin với người cao Chầu cho tăng lương mỗi ngày 5 xu ; cao Chầu bằng lòng, nên they làm việc yên lặng.

Tại Nam-ky

Trên 200 thợ ở hàng « Au dragon d'or » và Blinh-løy

Tại Nam-ky, buổi mai 29 November, 150 thợ mộc, thợ cao v.v. ở hàng « Dragon d'or » tại Phá-my (Gia-dinh) đều đình công xin tăng lương, bởi giờ làm, nghĩ ngày chủ nhật, không được đàm they và cá.

Cũng buổi mai ấy, 100 thợ ở trại Bacheron tại Blinh-Løy cũng ngã i việc.

Hai cuộc đình công này, chủ chưa nói gì tới, và tình kêu they khách trả vào thô.

800 thợ đường

Soo thợ đường ở 5 lô đường tại Lai-thieu (Thudamot) cũng đình công và yêu cầu như they cao trên đây.

(Trích các báo)

Sách tặng

1) TẤM 2, quyền truyện ngắn của ông Nhât-linh soạn, vừa rời để xuất bản.

Sách này như bức tranh vẽ rõ mặt trái xã hội, dày gần 200 trang, in đẹp, giá bán 0855.

Tác giả có gói tặng báu-bảo một quyển. Vây xin có lời cảm ơn và giới thiệu cùng độc giả.

T. D.

Những chuyện lạ

Một hội các cụ râu ria

Nghỉ ở các nước văn minh cảng sướng, muốn gì được nấy, cái thô khát bị gí ràng buộc cả, ty do cục diêm !

Cái quyền lập hội kết đảng, thời không nói nỗi.

Gần đây ở Nhật có một cái hội tên là cười mời đời thuở : cái hội các cụ râu ria ! Ai vào hội phải có râu cho dài, che dép. Hội trưởng họ là ông ca 72 tuổi, tên là Hobusiro Kato, râu cụ này nói ra ngọt như nói láo, chí thiệt vây : dài 1 thước 75 phân ! Mỗi khi cụ ta đi, cụ bồ chém râu ngắn ngắn ấy vào một cái rọ deer nơi cõi, như cái rọ thuỷ điện của mây ông quan ở xà xưa vậy.

Hội này hàng năm có nhóm kỷ thường niên tại Đông-kinh.

Mặt nạ phòng bụi

Người ta quét nhà hay đi đường gặp chạy, làm gì cho khỏi ! là một mớ bụi vòi vĩnh tung lèn ! Bụi ấy và số là vòi trúng.

Bụi giờ đang le nưa, hiện ở thành Chicago (Mỹ) đã có người chế ra cái mít xà để đeo phòng bụi để chịu lầm. Đeo mít nà y vào, không sợ gì bụi bay vào lò mòi.

Phóng Viên

Xem thêm

Kho chuyện.

Chùa hâm 30 November, một người tên là Ruen 29 tuổi ở làng Cố-om, huyện Vinh-bắc, tỉnh Hải-dương (Bắc-kỳ), vi nhảy xe lửa bị ném đá gãy:

Ngày 26 ga Hải-dương bắc Rుng-dinh di chuyển xe lửa Hanoi, xe di lên chiếc chay xuống Hải-phòng, thi súng 1er Décembre quan Dụ-thẩm đã hỏi và đã ký giấy lồng lao. Số bị bắt này đến 8 người chứ không phải 5.

Lễ bách tuế của cây

súng lực

Nhưng là bách tuế của các nhà triết phủ, gần đây thấy khéo ; nhưng không ai dò y đến cây súng lực cũng ra đời đến nay được 100 năm.

Tháng 10 năm 1836, một cậu thanh niên Mỹ tên là Samuel Colt có làm được cây súng bắn ra nhiều phát. Từ ấy cậu ta nhằm chí vào đó, vượt bờ, cõi y làm sao cho súng chúng đòn đòn, nghĩ ngày chủ nhật, không được đàm they và cá.

Cũng buổi mai ấy, 100 thợ ở trại Bacheron tại Blinh-Løy cũng ngã i việc.

Hai cuộc đình công này, chủ chưa nói gì tới, và tình kêu they khách trả vào thô.

800 thợ đường

Soo thợ đường ở 5 lô đường tại Lai-thieu (Thudamot) cũng đình công và yêu cầu như they cao trên đây.

(Trích các báo)



RHÀ THUỐC VĨM-LI-TRỌNG TOURANE

5.000 DĨA HÁT COLUMBIA

PATHÉ và VICTOR ở Pháp mới sang

Xin mời quý ngài đến nghe những bài

hát mới của nhà danh ca

TINO ROSSI

và những bài hát Cải-luong, ca Hué, hát Thủ-xơ-nay chưa ai có, mà giá chỉ có 1500 một dĩa

SOCOA, 145, Rue Paul Bert, HUÉ

CHUYÊN THÔ SINH CÔNG

Phóng viên báo « Le Travail » bị truy

Ông Nguyễn-mạnh-Chí, phóng viên của báo Le Travail, nhân thợ đánh cảng ở Hongay, tên có lẽ là trai trai.

Ông bị ông tên Rey đuổi về, ném vào Mô-kông không cho ở đó ; nhưng ông Chí không ném cho Rey, tên là Hobusiro Kato, râu cụ này nói ra ngọt như nói láo, chí thiệt vây : dài 1 thước 75 phân ! Mỗi khi cụ ta đi, cụ bồ chém râu ngắn ngắn ấy vào một cái rọ deer nơi cõi, như cái rọ thuỷ điện của mây ông quan ở xà xưa vậy.

Ngày 27 November, ông Chí ở số Mô-tham Haiphong bị đồn quan phòng bắt lý.

Quan Biên lý nói rằng, người ấy cấm tú, tên chí tên làm với người mình. Đến nay, ông phải bị bắt giữ tại sở thanh tra.

Ông Chí đã về Hanoi, và đợi ngày xuống Haiphong trả lời với quan Biên lý.

Đến tháng 10 năm này đã mất, mà mua tháng 3 năm sau lại càng Curtis / Hiệp nay khắp thôn quê, reo hòi hành ra loài những cảnh đồng khô đất tráng như lết mìn hè.

Một khôn không được, mà tất sẽ lại càng như gãy, nên khai cũng không trúng được. Bởi tôi !

Phóng Viên

canh

VIỆC TRONG NƯỚC

Phó tổng chuyên chủ
trong làng!

HÀ-TĨNH. — Ở làng Khâm Lò, huyện Cao Lộc, phó tổng Nguyễn Quốc Hưởng, 9 quyền ngang dọc trong làng. Vợ rể trong làng họ Nguyễn-Vin có 10 bà, đã trình lý trưởng số tại xã phản đánh trống làm lù; và song không có việc gì. Tôi hồn son, phó tổng quý con hồn là mèo kim, rết cát có bờm tan. Phó tổng đã khai chí lồng, phản biến có thể hoa bà, có xác sơn chua thua, lại kiêm con đom nguyệt, nha vào làm chức việc trong làng (như son son y là Nguyễn-Trí làm là dịch), có lồng đầu là són.

Dân nguyện

Ông trù dò gian

Ở làng Vinh đại, tổng Thanh Quí, phủ Đức Thọ, có một bến trên kinh 7, 8 dặm. Bến này tên là bến Hai Chấp, Tam Sá. Người ta trù là bến Phạm Bến làm đường trường trung gian.

Hôm vẫn rỗi ở trong làng phà Thanh Mát quản xã, thì bến son ra bờ sông Tuy và đưa trường Hai Chấp đến đi tắm. Lại làn Cao Tạo mít gá, rồi bóm son di cho công bắt được người và đánh đòn đánh đòn là bến.

Dân nguyện

Bốn trù dò gian

QUẢNG NGÃI. — Làng Nghé lập thuận phà Mộ dừa, có một cây trâm 10, non này có công nhận là cây làng. Tháng 7 năm nay, nhân dân đánh, viên kỹ tinh di cây kỳ mít làm, dân công bắt đòn đòn rỉa búa ra bén, thi hương bộ Nguyễn Công ra cản trở và bầm dập.

Bấy ngày 30 tháng 8 ta, y đơn trai ban ra bến cây kỳ mít làm minh. Hiện có mấy người dân đâm đòn đánh y tội phái, mà y có bầm bả toàn. Chưa rõ quan trù sao.

Công án

Mỗi xung đột của hai làng

(Phát chánh thô nhau và sự bộ phận), Làng Xuân Định và An-hà, huyện Nghĩa Khanh bịt nhau với sự bộ phận, là 8, 9 năm nay, chưa có 100, mà mới 200, tội ngang ngửa của hai bên cứ xảy ra nhau. Nhìn làng An-hà, lập kỵ, dựng đình và bát đòn phanh, thi bị Xuân Định cát và; sau Xuân Định phong gian mương, lại bị An-hà cát thiệp, không cho đào.

Các bà các cô qui phải mài đồng mài laine kiêm « Doctorat », mode 3200, kiêm « Molt dia », mode 3300, kiêm « Trico-Lux » imperméable 4350, kiêm « Trico-Lux » croisé 3300, kiêm « Trico-Lux » paraverse 3300.

Áo laine con nít có tay giải dây mòn rái ốp, mới đẻ đến 6 tháng 0300; 1-2 tuổi 1300; 3-4 tuổi 1340; 5-6 tuổi 1360; 7-8 tuổi 1380; 9-10 tuổi 1400; 12-13 tuổi 1430; 14-15 tuổi 1450.

Các bà các cô qui phải mài đồng

mài laine kiêm « Doctorat », mode 3200, kiêm « Molt dia », mode 3300, kiêm « Trico-Lux » imperméable 4350, kiêm « Trico-Lux » croisé 3300, kiêm « Trico-Lux » paraverse 3300.

Đến ngày 30 tháng 8 ta, y đơn trai ban

ra bến cây kỳ mít làm minh. Hiện có

mấy người dân đâm đòn đánh y tội phái,

ma y có bầm bả toàn. Chưa rõ quan

trù sao.

Công án

Mỗi xung đột của hai làng

(Phát chánh thô nhau và sự bộ phận),

Làng Xuân Định và An-hà, huyện Nghĩa Khanh bịt nhau với sự bộ phận, là 8, 9

năm nay, chưa có 100, mà mới 200,

tội ngang ngửa của hai bên cứ xảy

ra nhau. Nhìn làng An-hà, lập kỵ, dựng

đình và bát đòn phanh, thi bị Xuân Định cát và;

sau Xuân Định phong gian mương,

lại bị An-hà cát thiệp, không cho đào.

Nguyên tại xã Thượng định, có cái

mương, phát nguyễn từ bờ Cát (cái

Giang), chảy dọc theo bờ nái ra tới các

công 8km. Đập và ruộng Chất, lúa say

của xã Xuân Định dập dập ngập nước

ngày ấy lại, có thê nước mê cung mê

đèn trên, An-hà không can thiệp.

Tháng 9 năm hàn đến nay, mương

đã bị cắt bắc lấp cát, những ruộng ấy

thì nước dâng, phải bỏ hoang.

Vì rỗi hào vòi và dân hộ Xuân Định

xin khai lại mương, xin khai lại mương

để bùi, xin khai lại mương, xin khai

